

2

DE
ACOLVTHIS

TERTIVM DISSERIT

DIE DECIMO NONO SEPTEMBRIS

HORA SECVND A POMERIDIANA

IVVENES QVOSDAM ORATORES

PRODVCTVRVS

M. CHRISTIANVS GODOFREDVS GRABENERVS

RECTOR.

DRESDAE LITTERIS HARPETERIANIS.

Indagaturus *Acoluthorum* historiam, CORNELII, *Romani*, et CYPRIANI, *Carthaginiensis*, antistitis temporibus antiquiorem, frustra adii CANONES APOSTOLORVM, CONSTITVTIONES APOSTOLICAS, CLEMENTEM ROMANVM, IGNATIVM, POLYCARPVM, IUSTINVM MARTYREM, THEOPHILVM ANTIOCHENVM, ATHENAGORAM, TATIANVM, HERMIAM, IRENAEVM, CLEMENTEM ALEXANDRINVM, TERTVLLIANVM. Hi enim omnes *Acoluthorum* non faciunt mentionem, ut hinc, ex nostris MARTINVM CHEMNITIVM (a), JOANNEM ANDREAM QVENSTEDIVM (b), JOANNEM BARTHOLDVM NIEMFIERVM (c), THOMAM ITTIGIVM (d), et reliquos, iure suo asseruisse, expertus sim, ante CYPRIANI, et CORNELII, tempora non memorari *Acoluthos*. Cui quidem sententiae non leue accedit robur consensu *Pontificiorum*, PETRI ARCVDII (e), LVDOVICI CELLOTII (f), JOANNIS BAPTISTAE COTELERII (g), et aliorum, qui alioqui pro origine *ordinum minorum*, temporibus *Christi* et *Apostolorum*, vindicanda, tantopere pugnare solent. Videtur ergo ordo *Acoluthorum* paullo ante

(a) In *Examine Concil. Trid. P. II. p. m. 409, sequ.* (b) In *Antiquitat. bibl. et ecclesiast. P. I. Cap. II. Num. VIII. §. 3. p. 125, sequ.* (c) In *Diss. de ecclesiast. ordinibus, Helmst. 1704.* (d) In *Histor. Ecclesiast. Saec. II. Cap. V. §. 1. p. 272.* (e) De *concordia occident. et orient. ecclesiae in sacramentis. L. VI. Cap. 9. p. 464.* (f) De *Hierarchia L. VI. Cap. 15.* (g) In *notis ad CONSTITVT. APOST. L. II. Cap. 25. p. 241.*

ante CORNELII et CYPRIANI tempora ortus. At obierunt *Acoluthi* horum praesulum aetate munia non nisi necessaria. Fuerunt enim tum perpetui suorum antistitem, etiam exulantium, comites (h), testesque ac nuncii rerum ab iis, et coram illis, gestarum (i), eorundem tabellarii sacri (k), rerumque uariarum fidi administratores (l). Quum autem eodem tempore haec munia modo *Acoluthis* solis (m), modo *Subdiaconis* solis (n), modo utrisque simul (o), commissa sint, inde iure meo colligo, non *Acoluthos* solum uiros dignitate non inferiores *Subdiaconis* tunc fuisse, sed et *Acoluthorum ordinem* eadem de causa esse institutum, de qua *Subdiaconorum*. Hos autem creatos esse, ut subleuant *Diaconos*, ex ipso eorum nomine patet. Idem nobis indicio, et argumento, est, *Diaconos Acoluthorum* functos esse muniis ante horum originem. Vindicant hinc uetusta monumenta *Diaconis* nunciandi, proficiscendi, ministrandique officium (p). Hos uocant praesulum

A 2

(h) CYPRIANVS *Epist. VII. p. 14. EVSEBIUS in uita CONSTANTINI, L. III. Cap. VIII.* (i) Hinc CORNELIUS ad CYPRIANVM *Epist. LII. p. 95, misit Nicephorum, Acoluthum, qui ipsi et de confessoribus regressis gloriosam laetitiam nunciaret, et aduersus Nouatiani et Nouati nouas et perniciosas ad impugnandam Christi ecclesiam machinas plenissime instrueret.* Sic et deinceps in *Concilio Romano SILVESTRI Acoluthi* ipsis praesulum consiliis ac deliberationibus adfuisse leguntur. *CONCILIORVM T. II. p. 151.* (k) *Conf. CYPRIANI Epist. XXXV. p. 88. LVIII. p. 126. LXXVIII. p. 235.* (l) *Conf. CYPRIANI Epist. VII. p. 14. LXXVII. p. 234.* Quae loca, si cum CYPRIANI *Epist. LII. p. 95,* conferas, habebis forsitan, quae ad illam quaestionem respondeas: *An Acoluthi iis annumerandi sint, qui legationes, quas uocant, ecclesiasticas subierint?* *Conf. CHRIST. NICOL. KOCHII Comment. de legat. ecclesiast. Cap. III. §. 13. p. 82, sequ.* (m) *Conf. CYPRIANI Epist. VII. p. 14. LII. p. 95. LVIII. p. 126.* (n) *Conf. CYPRIANI Epist. VIII. p. 16* (o) *Conf. CYPRIANI Epist. XXXV. p. 88. LXXVII. p. 234. LXXVIII. p. 235.* (p) In *CONSTITVT. APOSTOL. L. III. Cap. 19. p. 292,* ad *Diaconos* pertinere dicuntur τὰ πρὸς ἀγγελίαν, ἐκδημίαν, ὑπηγεσίαν, δελείαν. Sic et *DIONYSIUS Hierarchiae Cap. V.* tres tantum ordines numerat, τὸ ἱεράρχε, τὸν ἱερέων, καὶ τὸν λειτουργῶν, quibus omne ministerium sacrum tribuit.

lum aures, oculos, ora, corda, animas, sensoria, dexteram (q). His praecipiant, obsequium omnibus praestare antistitum monitis, iussibusque (r). Hos testes ac comites (s) esse iubent praesulum, sacra in primis procurantium. Hos antistitum epistolas pertulisse, tradunt (t). Verum enim uero, *Acoluthorum* munia non statim ab initio ciuitatis *Christianae* ad *Diaconos* pertinuisse, eorum docet origo (u). Quare ab illo demum tempore iis attributa uidentur, quo in sacro *Christianorum* coetu, forte ob metum insidiarum, fidemque datis mandatis conciliandam, omnia a uiris, sacro cuidam ordini adscriptis, peragi, et administrari, coeperunt. Hunc uero morem iam saeculo post natum *Christum* secundo increbuisse, inde intelligimus, quod, *Acoluthorum* officia a *Diaconis* eodem iam saeculo culta esse, paulo ante ostendimus (x), et, CYPRIANI temporibus, ne praesuli quidem licuit, ad suum coetum cum mandatis aliquem mittere, nisi sacri ordinis uirum (y). Antea autem quemque *Christianorum*, fide dignum, his ipsis expediendis negotiis adhibuit esse, non inde solum cognoscimus, quod sacrorum uiuorum collegia tum nondum erant instituta, nec sancta munia certis ordinibus distributa (z), quin primorum sacrorum ordinum uiris, *Presbyteris*, et *Diaconis*, plane aliae res initio fuerunt demandatae, sed et exemplo *Apostolorum*, qui uiros non semper sacro ordini adscriptos secum habuerunt, uices *Acoluthorum* sustinentes. Meminit nimirum sacer codex TYCHICVM, EPAPHRODITVM, ONESIMVM, SILAM, MARCVM, GAIVM, ARISTARCHVM, SILVANVM, LVCAM, et alios, eosque testatur *Apostolorum* comites (a), testes (b), nuncios (c),

tabel-
 (q) Conf. CONSTITVT. APOST. L. II. Cap. 44. p. 255, et COTELERIVS ad b. I. item eod. libro Cap. 28. p. 244. (r) Conf. CONST. APOST. L. III. Cap. 19. p. 293. (s) Sic ANACLETVS *Epist. I. p. 139*, et EVARISTVS *Epist. I. p. 167*. CONCIL. *Tom. I.* (t) Conf. IGNATII *Epist. ad Philadelphenos* §. 11. p. 81. sequ. et KOCHII *Comment. de legat. ecclesiast. ueter. Christianorum, Cap. I. Sect. II. §. 4. p. 37. sequ. et §. 5. p. 40.* (u) *Actor. VI.* (x) In his notis sub litteris p. - z. (y) Conf. CYPRIANI *Epist. XXVIII. p. 55.* (z) Conf. 1. *Corinth. XIII. 26.* (a) Conf. *Actor. XV. 39, 40, 41. XV III. 29. 2. Cor. VIII. 18, 19.* (b) Conf. *Eph. VI. 21, 22. Phil. III. 18.* (c) Conf. *Coloss. III. 7, 8, 9. Tit. III. 12.*

tabellarios (d), fidosque ministros (e), fuisse. In aprico est, summam necessitatem, curamque *Christiana*e ciuitatis, permouisse uiros diuinos ad eiusmodi sibi legendos comites, ministrosque. At ex quo definitam sedem habere, certosque modo coetus regere, coeperunt antistites, plures accesserunt caussae, quae eiusmodi uirorum ministerium perpetuum suaserunt. Refero huic laetiora *Christianorum* coetuum incrementa, quippe qui aucti non, nisi ministerio plurium, eoque perpetuo, rite curari poterant. Idem ualuit sensim sensimque crescens auctoritas praesulum, de quorum dignitate ac eminentia magnifice loquantur primorum iam saeculorum monumenta (f). Nec hoc loco tacendae sunt insidiae, *Imperatorum* iussu *Christianis* structae. Nam, harum quoque causa, praesulibus notis, et probatis, comitibus opus fuit, ut et ipsi essent tutiores, et mandata ipsorum melius celarentur, et scirent ceteri, cuius nunciis, ac litteris, ministeriisque, fidem possent habere. Accedit his laudabile instituendi iuuenum, sacris se consecrantium munus, uel plantarii, in quo his aliquando rite obeundis mature praepararentur, consilium, quod insigniter explanauerunt FRANCISCVS DVARENVS (g), JENKINVS THOMASIVS (h), et MARTINVS CHEMNITIVS (i). Videtur denique sanctitas, dignitasque, summa praesulum, tum ad sui reuerentiam stabiliendam, tum ad calumnias profanarum gentium retundendas, innocentiae perpetuae, fideique probatae, testimonium postulasse. Hinc iam CLEMENS ROMANVS (k) hac lege sacri ordinis uirorum famae consuluisse legitur, ne quis solus, sine duobus, aut tribus, testibus, accedat ad feminam, siue illa ualeat, siue aegrotet. Quare LVDOVICVS CAPPELLVS (l), et GVILIELMVS CAVEVS (m), omnino audiendi sunt, quum de hoc

A 3

Acolu-

- (d) Conf. 1. *Pet. V*, 12. Idem testantur subscriptiones epistolarum *Apostolicarum*. (e) Conf. 2. *Tim. III*, 11. *Phil. II*, 25. (f) Conf. THOMAS ITTIGIVS in *Hist. Eccles. Saec. II. Cap. III. Sect. II. S.* 59. p. 188-190. (g) *De sacris ecclesiae ministeriis ac beneficiis L. I. Cap. 14.* p. 98. (h) In *Dissertationibus uarii argumenti*, p. m. 244. (i) In *Examine Concil. Trident. P. II.* p. 409, sequ. (k) In *Epist. II.* p. 107. CONCILIORVM Tom. I. (l) *Disput. Salmuriens. P. III.* p. 292. (m) *Primitive Christianity, P. I. Chap. VIII.* p. m. 234, sequ.

Acoluthorum officio exponunt. Quod igitur testimonium, ministeriumque, quum praesulibus *Christiani* quicumque initio praestiterint, praestiterunt, sub saeculi secundi initium, certe inter sacra procuranda, *Diaconi*, ex ANACLETI et EVARISTI, *Pontificum Romanorum* (n), si epistolis, nomen eorum prae se ferentibus, fides habenda est, constitutione, usque dum, muniis omnibus rite obeundis impares, ideoque, ut bene iudicat LVDOVICVS THOMASSINVS (o), subleuantium indigi, creandis occasionem suppeditauerunt, ut uiris ordinum minorum omnium, sic et *Acoluthis*. Hi uero primis suis muniis ad medium usque saeculum tertium functi uidentur, quo duos *Presbyteros*, tresque *Diaconos*, testium loco adiucros esse antistiti, ex LVCII (p), *Romani* praesulis, successoris CORNELII, litteris cognoscimus. Ab illo enim tempore *Acoluthi* comitandi, testandique, honore priuati, et a societate sui antistitis quasi remoti, ne eorum nomen, ac ordo, penitus interiret, aut ipsi plane otiosi essent, seruatō nunciandi, litterasque perferendi, officio, in ceroferrarios, sociosque, ac ministros, *Subdiaconorum*, sacrorumque uasorum custodes, mutati sunt, quin post saeculum septimum illis sola lucernarum cura, et gestatio, ex priscis honorificentioribus muniis remansit. Vt autem ex iam dictis patet, esse munia *Acoluthorum* illorum ordine ac nomine antiquiora, sic quisque, memor illius, quod de sacrorum rituum diuersis locis differentia IRENAEVS (q), AMBROSIVS (r), AVGVSTINVS (s), SOZOMENVS (t), SOCRATES (u), et ISIDORVS HISPALENSIS (x), referunt, facile concedet, *Acoluthorum* quoque ordinem eodem tempore omnibus locis nec ortum esse, nec interiisse, nec easdem munium uicissitudines subiisse, eiusdemque uestigia non posse non illis potissimum in sacris coetibus deprehendi, in quibus non, nisi septem, *Diaconi* creati sunt. Post LVCII, *Romani*

(n) Conf. notam sub littera s. (o) *Ancienne et nouvelle discipline de l'Eglise* Tom. I. L. II. Chap. XXX. §. 4. p. 669. (p) Conf. CONCIL. Tom. I. p. 435. (q) Conf. EVSEBII *Hist. Eccles. L. IIII. Cap. 29. p. 192. sequ.* (r) *Ad Cap. IIII. u. 11, 12, Epistolae ad Ephesios.* (s) *In Epist. LIIII. p. 93. sequ. Opp. Tom. II.* (t) *Hist. Eccles. L. VII. Cap. 19. p. 734.* (u) *Hist. Eccles. L. V. Cap. 22. p. 291. sequ.* (x) *De officiis ecclesiasticis L. I. Cap. 43. p. 400.*

pontificis, tempora, GAIVS (y), eodem adhuc *saeculo tertio*, *Acoluthos* ritu sollemni, nec tamen prius, quam inferioribus ordinibus aliquandiu adscripti fuerint, inaugurari, praecepisse legitur. Quarto *saeculo* sancit SILVESTER I in concilio Romano II (z), ne *Acoluthus* superioris ordinis uirum, nec aliquis ex ordine inferiori *Acoluthum*, accusaret, ne *Acoluthus* damnaretur, nisi septem testibus conuictus, ut *Acoluthi* cum ceteris minorum ordinum uiris in sacris obsequium praestarent *Diacono cardinali* urbis *Romae*, uasa sacra cum rebus sacratis portarent, et decem annis muneri suo praecessent prius, quam *Subdiaconi* crearentur. Quod tamen tempus in concilio Romano III (a) ad quinque annos restrinxit idem pontifex, qui etiam in eodem, cuiuscunque sacri ordinis uiros, et hinc quoque *Acoluthos*, non, nisi totius sacri coetus consensu, creati, iussit. Eos tum litteras de sacris rebus deportandas curasse, testis est AVGVSTINVS (b). Vxorem ducere unam, eamque uirginem, permisit illis SIRICIVS (c), ministerioque quinquenni eos addixit. Quinto *saeculo* lex sexta concilii *Carthaginensis* IIII (d) iubet, praesulem recens crea tum *Acoluthum* officium suum docere, *Archidiaconum* autem eundem, cereo, ureeoloque, tradito, inaugurare. ZOSIMVS (e) decreuit, ut ad sacerdotium adspirantes *monachi*, quemadmodum reliquis ordinibus minoribus, ita et ordini *Acoluthorum* quatuor annis, nomen darent. Idem praecepit GELASIVS (f), praesulibusque solis ius *Acoluthos* creandi uindicauit. Sexto *saeculo* eadem *Acoluthorum* munia fuisse, testis est GREGORIVS M. (g), et ex decretis concilii *Matisconensis* II (h) intelligimus, licuisse quidem *Acoluthis*, ducere coniuges, non

- (y) In *Epistola ad FELICEM, Episcopum*, p. 593. CONCIL. Tom. I. (z) *Canonum huius concilii Cap. III. VII. VIII. XI.* p. 154 -- 157. CONCIL. Tom. II. (a) Conf. CONCIL. Tom. II. p. 491. (b) In *Epist. LXII et CIII.* (c) In *Epist. I. ad HIMERIVM Tarraconensem*, §. 9. et 10. p. 430. CONCIL. Tom. III. (d) CONCIL. Tom. III. p. 537. (e) In *Epistola ad HESYCHIVM*, §. 1. et 3. p. 392, sequ. CONCIL. Tom. III. (f) In *Epist. VIII.* p. 128, et 130. CONCIL. Tom. X. (g) In *libro sacramentorum, Opp. Tom. III. P. I.* p. 221. (h) CONCIL. Tom. XIII. p. 85.

non autem his uiduatis, ad secundas nuptias accedere. *Saeculi septimi Acoluthis* pluries memorata officia etiam tribuit ISIDORVS *Hispalensis* (i), eosque recrioni *Primicerii* tum subfuisse, nec amplius litteras de sacris rebus pertulisse, testatur. BONIFACIUS V (k) interdixit *Acoluthis*, tangere ossa martyrum, aliosque fonte sacro initiare. SERGIUS (l) autem ipse fuit *Acoluthus*. Eadem munia uindicant *Acoluthis saeculo octauo* FLACCVS ALCVINVS (m), et *Capitulare III DAGOBERTI* (n), *saeculo nono Capitularium CAROLI M.* et *LVDOVICI PII* (o), itemque concilium *Aquisgranense* (p), *AMALARIVS FORTVNATVS* (q), et *HRABANVS MAGNENTIVS Maurus* (r). Eodem tempore certa sedes *Acoluthorum* in templis memoratur (s). Nec *saeculo decimo* eorum ordinem interiisse, testis est auctor *saeculi undecimi*, *LANFRANCVS* (t), itemque decretum concilii *Atrebatensis* (u). *Saeculo duodecimo* eorum meminerunt *HONORIVS Augustodunensis* (x), *STEPHANVS Eduensis* (y), *HVGGO Rothomagensis* (z), *JOANNES Diacono-*

- (i) *Originum L VII. Cap. 12. p. 63.* et in *Epist. ad LVDFREDVM*, p. 413.
 (k) *ANASTASIVS in uita eius, Tom. I. p. 119.* edit. Romae 1718. (l) *ANASTASIVS in uita eius, Tom. I. p. 149.* (m) In libro de diuinis officiis, Cap. 34. p. 1078, de dignitate ecclesiastici ordinis, et Cap. 36. p. 1081, de gradibus ecclesiasticis, edit. Parisiis, 1617. (n) Conf. *STEPHANI BALVZII Capitular. Reg. Franc. Tom. I. p. 98, Tit. I. Cap. 8. S. 1.* (o) Apud *BALVZIVM l. c. Tom. I. L. I. Cap. 133. L. V. Cap. 302, et 336, p. 897.* (p) *CONCIL. Tom. XX. canonum L. I. Cap. V. p. 440.* (q) De ecclesiastico officio ad *LVDOVICVM, Imperatorem, L. II. Cap. 10. p. 972. Tom. XIII. BIBLIOTH. PATR.* (r) De instituto clericorum *L. I. Cap. 9.* (s) Conf. *ANASTASIVS in uita GREGORII IIII. Tom. I. p. 344.* (t) In libello de celanda confessione, *Tom. XVII. BIBLIOTH. PATR. p. 830.* (u) Conf. *GERARDI, Episcopi Cameracensis et Atrebatensis descriptio eius, Cap. VI. p. 33. Tom. XIII. Spicilegii ueterum aliquot scriptorum DACHERII, edit. Parisiis 1677.* (x) In *Gemma animae, L. I. Cap. 178. BIBLIOTH. PATR. Tom. XX.* (y) In libro de Sacramento altaris, p. 1873. *BIBLIOTH. PATR. Tom. XX.* (z) *L. II. dogmatum christianae fidei contra haereticos sui temporis, Cap. V. p. 1348. BIBLIOTH. PATR. Tom. XXI.*

Diaconus (a), JVO Carnotensis (b), RVPERTVS Tuitiensis (c), et, saeculo decimo tertio, GVILBERTVS Tornacensis (d), Romanique pontifices, INNOCENTIVS III (e), et IIII (f). Nec sequenti saeculo ordo Acoluthorum exspiravit. Hos enim anno ∞ cccc xxxviii concilio Florentino adfuisse (g), constat, eorumque ordinem, anno ∞ io lxxv, decretis concilii Mediolanensis I, quasi renouatum legimus (h), postquam finitum anno ∞ io lxxiii concilium Tridentinum (i) ordinis huius auctoritatem diris execrationibus, in contemtores eius compositis, asserere, et munire, operae pretium duxerat. At concilium Mediolanense V (k) anno ∞ io lxxviii eius perpetui seruandi rationes proposuit, quem tamen etiam inter Pontificios in tantum nouimus exspirasse, ut modo cuiusdam, modo nullius, sacri ordinis uiri Acoluthorum officia subeant (l), quae quidem qua ratione hoc ipso fiant saeculo, fuse docuit MICHAEL BAVLDRY (m). Ritus autem, formulasque precum, quibus fere singulis inaugurari saeculis consueuerunt Acoluthi, eximia collegit cura IOANNES MORINVS (n). Sed haec omnia, quae de Acoluthis hactenus disserui, origines eorum, ac ordinem, solis Christianis, regionum occidentem solem uersus positaram incolis, asserunt. Horum enim doctores, scriptoresque, et concilia, cuncta, quae protuli, mihi suppeditauerunt.

B

Quum

- (a) In *Epist. ad SENARIVM*, in MABILLONII Museo Italico, Tom. I. p. 74. (b) In *Sermone de excellentia sacrorum ordinum, et Serm. II. de rebus ecclesiasticis*. (c) De diuinis officiis L. I. Cap. 36. p. 759. *Opp. Tom. II.* (d) In tractatu de officio episcopi et ecclesiae ceremoniis, Cap. 22. p. 412. BIBLIOTH. PATR. Tom. XXV. (e) De mysteriis missae L. I. Cap. III. (f) In *Epist. X. ad OTTONEM, Cardinalem Tusulanum*, §. 19. p. 406. CONCIL. Tom. XXV III. (g) Conf. CONCIL. Tom. XXXIII. p. 102. (h) Conf. CONCIL. Tom. XXXV I. p. 80. (i) Conf. CONCIL. Tom. XXXV I. p. 640, sequ. (k) Conf. IOANNES MORINVS in commentario de sacris ecclesiae ordinationibus, Part. III. Exercit. XI. Cap. 3. §. 5. p. 159. (m) In *manuali sacrarum caeremoniarum iuxta ritum Romanae ecclesiae, Part. I. Cap. 14. p. 46 -- 53, et Part. V. Cap. II. p. 308, sequ.* (n) In *Commentario de sacris ecclesiae ordinationibus, Part. II. p. 211 -- 278. Addatur IOANNES MABILLONIVS L. III. de Liturgia Gallicana, p. 302.*

Quum uero nullus doctor *Christianorum Graecorum*, nulla lex *Graecorum* conciliorum, nullum decretum acti ab utriusque imperii *Romani Christianis* conuentus, nulliusque de sacris *Christianorum Graecorum* caerimoniis libri auctor, sacrum *Acoluthorum* ordinem memoret, quin *Graeci Christiani* sacrorum ordinum in maiores et minores diuisionem plane nesciant, et haec omnia ne *Pontificii* quidem negent (o), ipsaque INNOCENTII IIII (p) lex de restituendis inter *Graecos* septem ordinibus eius rei testis sit, sacrum *Acoluthorum* ordinem inter *Graecos Christianos* nunquam obtinuisse, contendo. *Acoluthorum* enim, praesules *Nicaeam* comitantium, mentio, quam EVSEBIUS (q) iniicit, probat tantum, adfuisse huic concilio *Acoluthos*, non autem, eos *Graecorum* antistitum comites fuisse, quum eiusmodi uiros inter *Graecorum* praesulum comites alibi relatos non legamus, et eidem concilio alii quoque antistites interfuerint, qui, *Acoluthis* comitibus diu ante usi esse, memorantur. Sunt quidem, qui in ceroferrariis *Graecorum Christianorum*, quorum SIMEON *Thessalonicensis* (r) meminit, deprehendisse *Acoluthos Graecos*, sibi uidentur. Sed, quum hi *Acoluthorum* nomine nunquam compellentur, et his in unico tantum officio, eoque recentius iniuncto, similes fuerint, illorum opinionem potioribus egere rationibus, in apri-co est. At enim lex, ab *Imperatoribus*, VALENTINIANO, VALENTE, et GRATIANO, scripta, post *Presbyteros*, *Diaconos*, *Subdiaconos*, *Exorcistas*, *Lectores*, et *Ostiaros*, quoque *Acoluthos* memorat, eosdemque cum illis

(o) Conf. ISAACI HABERTI *liber pontificalis ecclesiae Graecae, Part. V. Liturgiae ordinum, Obseru.* l. p. 47. edit. Parisiis 1643. JACOBI GOAR *Rituale Graecorum*, p. 197, sequ. edit. Venetiis, 1730. LOVIS THOMASSIN *ancienne et nouvelle discipline de l'Eglise, Tom. I. L. II. Chap. 30. S. 4. p. 669*, et in primis JOANNES MORINVS in *commentario de sacris ecclesiae ordinationibus, Part. III. Exercit. XIII. Cap. I. §. 1. sequ. p. 188, sequ.* (p) In *Epist. X ad OTTONEM, Cardinalem Tusulanum*, §. 19. p. 406. CONCIL. *Tom. XXV. III.* (q) In *uita CONSTANTINI, L. III. Cap. 8.* (r) De *sacris ordinationibus, Cap. I. p. 106*, in MORINI *comment. de sac. eccl. ordinat. Addatur MORINVS l. c. Part. II. p. 66, et 95*, et JACOBVS GOAR ad *Rituale Graecorum*, p. 197, sequ.

illis *personalium munerum expertes esse, praecipit* (s). Quod autem hac lege neququam probari potest, in ea occurrentes *Acoluthos* uiros sacri fuisse ordinis, quin eorum post *Ostiariorum* demum commemoratio indicat, eosdem plane alius generis uiros fuisse, quam quos ego commentatus sum, quippe quorum ordo inter *Subdiaconos* et *Exorcistas* locum medium olim obtinuit, iis eadem potius demandata fuisse munia, existimo, quibus illi *Acoluthi* uocabant, quos IUSTINIANVS (t) meminit, praesertim quum, horum originem ad CONSTANTINI M. tempora referendam esse, ipsa lex doceat. Illi uero ab officio comitandi funera *Acoluthi* dicti, et in ferendis cereis, quibus in funeratione primos usos esse *Christianos*, nouimus (u), occupati fuisse, DIONYSIO GOTHOFREDO (x) non sine ratione uidentur, nullique sacro ordini erant adscripti (y), sed, quae uocabant, *asceteriis*, ut hinc ad *monachorum* potius coetum pertinerent, qui omnino differebant ab illis, quos *Clericorum* titulo ornabant (z). Qua re sententiae meae sua constat ueritas, sacrum *Acoluthorum* ordinem *Graecos* nesciuisse, quamuis, fuisse uiros inter *Christianos Graecos*, *Acoluthorum* nomine insignitos, lubens largiar. Sed dixerit forte aliquis, *Christianos*, occidentem solem uersus incolentes, sacrorum uirorum appellationes a *Graecis* transsumere consueuisse, et, quum *Acoluthi* uox originis *Graecae* sit, *Acoluthorum* origines tanto uerius apud *Graecos* quaeri *Christianos*. Verum enim uero grammatica ratione potior omnino iudicanda est fides historiae. Haec autem docet, nullos inter *Christianos Graecos Acoluthos* fuisse, sacro cuidam ordini adscriptos. Nec *Christiani Romani* semper retinuerunt *Graeca* sacrorum uirorum nomina. Nam *Graecorum ἀναγνώστας* uocant lectores, *Graecorum ψάλτας* cantores, *Graecorum πωλαγῆς* ostiarios. Dum autem *Graecae* uoces *Episcopi, Presbyteri, Diaconi, et Exorcistae*, immutatas retinuerunt, non tam auctoritatem, et exemplum, *Graecorum*, quam potius originem harum uocum diuinam, quum hae solae, nec reliquae, sacrorum uirorum appellationes in diuino codice exstent, respexisse uidentur, et forsam eandem respexerunt in nomine *Acoluthi*. Licet enim haec uox ipsa in sacris litteris non

B 2

(s) l. 6. C. de *Episcopis et Clericis*. (t) *Nouella 59*. (u) Conf. QVNSTEDIVS in *Antiquitat. bibl. et eccles. annexa dissertatione de sepulchris ueterum*, p. 95, sequ. (x) *Ad Nou. 59*. (y) Conf. *Nou. 123. Cap. 19*, collatis *Cap. 13*, et *Nou. III. Cap. 1*. (z) Conf. ipse *titulus l. i. C. et GELASII Epist. VIII. p. 128. CONCIL. Tom. X.*

legatur, notissima tamen est illa, *Christi*, comites et discipulos sibi ad iungentis, formula: *Ἀκολουθεῖτε μοι, sequere me* (a)! et, quum formulae: *Kyrie eleison, Gloria in excelsis Deo, Magnificat anima mea dominum*, aliaque, satis superque probent, fuisse *Christianis* admodum familiare, diuini codicis formulas rebus sacris accommodare, idem et huic formulae optimi seruatoris: *Ἀκολουθεῖτε μοι*, obrigisse, uero euadit similis. Accedit, quod haec uerba *Christi* ita uocatis eadem munia ratione seruatoris iniunxerint, quae primis conuenerunt *Acoluthis* sui ratione antis titis, sequi nimirum discendi (b), ministrandi (c), imitandi (d), tuendi et comitandi (e), atque testandi (f) caussa. Taceo, CLEMENTEM *Alexandrinum* (g) de hominis Deum imitandi officio, et IGNATIVM (h) de studio, mores, doctrinamque, praesulum uita exprimendi, similibus uti formulis, et id unicum adhuc moneo, eundem IGNATIVM loco alio (i), ἐν λόγῳ ὑπηγετέων, ἀκολουθεῖν, καὶ μεσοτρεῖν, ita coniungere, ut haec tria illis tribuat, qui ipsum, quum *Roman* deduceretur, ut pateretur ibi supplicium, honoris et consolationis caussa comitabantur. En *Acoluthi* e ipsa, licet non nomine! Sed haec de *Acoluthis*, quorum comitandi, ministrandi, litterasque perferendi, officium tribus meorum discipulorum hanc dicendi materiam praebuit, ut

CHRISTIANVS FRIDERICVS VETTER, *Dresdensis*,
consuetudinem cum doctoribus,

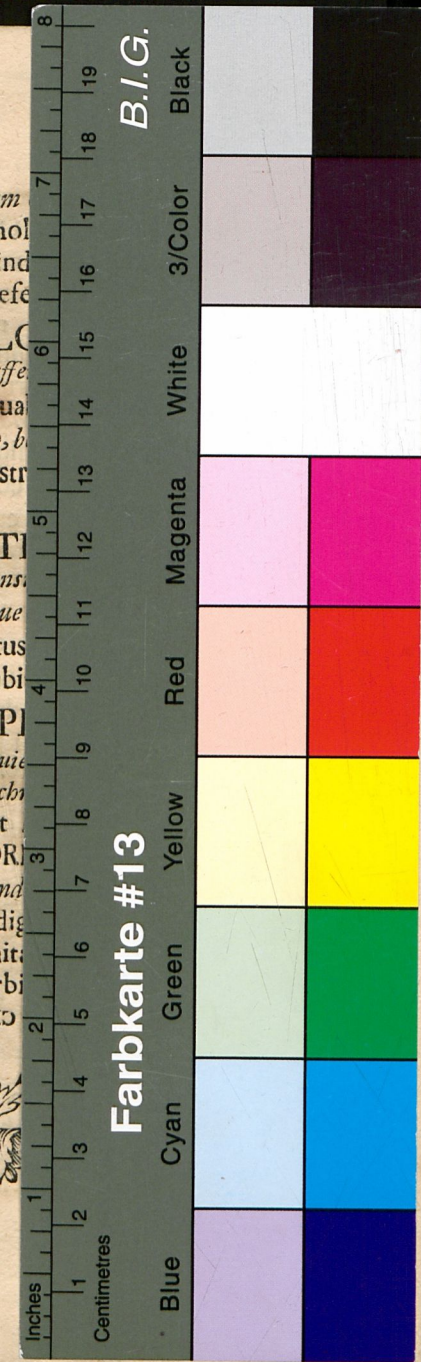
JOANNES GVILIELMVS KNOEFFEL, *Wilsdorffensis*,
officiosam in doctores pietatem,

JOANNES GEORGIUS BAEVCKERT, *Krietzschwitzensis*,
commercium litterarum de rebus eruditis, ob utilitatem suam discendi cupidis, primus et tertius quidem sermone *Latino*, secundus uero uernaculo, decimo tertio *Calendas Octobris*, publice commendaturi sint. Quod igitur consilium ne optato careat effectu, frequentiam suam honorificam, ac mite iudicium, CVIYSVIS ORDINIS AC DIGNITATIS AEQVOS CONATVVM SCHOLASTICORVM AESTIMA FORES ea, qua par est, reuerentia oramus. Per-

scripsi in schola nouae urbis prope *Dresdam*, ipsis Idibus
Septembris, ∞ 13 CC XXXXVIII.

- (a) Conf. *Matth. VIII, 22. VIII, 9. XVIII, 21. Marc. II, 14.* (b) Conf. praecedentem notam sub littera a! (c) Conf. *Matth. XXVII, 55.* (d) Conf. *Matth. XVI, 24. Joan. VIII, 12. XII, 26.* (e) Conf. *Marc. VIII, 38. Joan. XIII, 37.* (f) Conf. *Luc. XXIII, 48. Joan. XV, 27. Act. I, 8, 21, 22. I, 32.* (g) *Stromatum L. II, §. 19. p. 482. et L. V. Cap. 14. p. 703. edit. Oxoni, 1715.* (h) In *Epistola ad Smyrnaeos*, §. 8. p. 36, et §. 10. p. 37, in *COTELERI Patr. Apost. Vol. II.* (i) In *Epistola ad Philadelphenses*, §. 11. p. 81.

X 3063832

DE
ACOLVTHIS

TERTIVM DISSERIT

DIE DECIMO NONO SEPTEMBRIS

HORA SECUNDA POMERIDIANA

IUVENES QVOSDAM ORATORES

PRODVCTVRVS

M. CHRISTIANVS GODOFREDVS GRABENERVS

RECTOR.

DRESDAE LITTERIS HARPETERIANIS.